

General-pukovnik
DUŠAN PEČIĆ

TITO — STRATEG NAŠE REVOLUCIJE

Titov genije pojavio se u pravom, odlučujućem trenutku istorije, posebno istorije naroda i narodnosti Jugoslavije.

Evropa i svet preživljavali su kritične godine — 1939, 1940. i 1941. Fašistička avet se nadvila nad Evropom, nad svetom i zapretila smrtnom kaznom slobodi i demokratiji. U državnim i vojnim vrhovima zavladaše defetizam, pesimizam ili pacifizam. Raspale su se gnjile monarhije i nestabilne buržoaske demokratije. Hitler je okupirao veći deo Evrope, krenuo u Afriku, napao SSSR. Izrađena je nova politička karta Evrope. Jugoslavije na toj karti nije bilo, pretila je opasnost da je zauvek izbrišu sa geografskih mapa.

Među narode Jugoslavije bila je posijana klica nepoverenja, nacionalne i verske mržnje. Učinile su to monarhija i buržoazija između dva rata, a okupatori su to hteli da iskoriste i pretvore u bratoubilački rat. Narod je bio zbunjen brзом kapitulacijom bivše vojske, izdajom i bekstvom vlade, i divljanjem okupatorskih hordi. Ogorčen je na to, ali ostaje dostojanstven. Kada su svi mislili da je sa Jugoslavijom gotovo, da će početi bratoubilačke borbe, da će je nestati jednom zauvek, desilo se nešto neočekivano, nešto što nisu predvideli ni okupatori ni njihove sluge.

U tim teškim i sudbonosnim danima pojavio se proglas KPJ i poziv na oružani ustanak. Narodi Jugoslavije osetiše da nisu sami, da nisu napušteni od svih. Ostala je sa njima KPJ, ostao je sa njima drug Tito. Na jugoslovenskoj pozornici pojavila se ličnost koja će ubrzo postati i ostati sve do današnjih dana simbol slobode mnogih naroda.

Svi su se pitali i prijatelji i neprijatelji — ko je Tito i što hoće u porobljenoj Evropi? Ko se to usudio da baci rukavicu Hitleru u najvećem naponu njegove snage, kada njegove armije stoje na skandinavskoj obali, La Manšu i severnoj Africi, i punom brzinom kreću ka Moskvi i Staljingradu.

A mi smo odgovarali: to je Tito, vojskovođa naše revolucije, koji ne priznaje kapitulaciju ni okupaciju. Vojskovođa koji kreće u rat bez vojske, gotovo bez ijednog vojnika od zanata, bez naoružanja, bez skladišta, bez fabrika oružja. Svi se pitaju kako misli ratovati bez profesionalne vojske, bez tenkova i aviona.

Ali Tito je imao vojsku, imao je i oružje iako je to tada izgledalo sve nevidljivo, nestvarno. Njegova vojska bili su narodi i narodnosti Jugoslavije predvođeni veoma organizovanom i jedinstvenom KPJ.

Ali ta vojska je bila samo Titova vizija. Ni mi u čelnim odredima te još nevidljive vojske, mladi članovi KPJ, nismo bili svesni svoje snage, pa možda ni dovoljno svoje uloge. Naša vojska je i nama još izgledala nestvarna. Nošeni idealima slobode i boljeg života i mržnjom prema okupatoru i ropstvu, nismo dovoljno razmišljali o svojoj ulozi i snazi. Slušali smo primedbe: kuda idete, šta hoćete, zar ne vidite strašnu silu koju izazivate, kuda ćete goloruki na tenkove i avione?

Kada bismo i mi zapali u dileme kuda i kako, da li na gradove, da li ostati na diverzantskim i malim gerilskim odredima, Tito je uvek davao pravi odgovor: masovni ustanak u svim krajevima Jugoslavije. Formirajte partizanske odrede i brigade, izbegavajte frontalne borbe i krute frontove, ali stalno napadajte. Okupacione trupe treba napadati u svakom delu naše zemlje i tako razvlačiti njegove snage, ne dozvoliti mu da ih koncentriše. Na-

ša strategija i taktika moraju biti maksimalno ofanzivne. Naše oružje je kod neprijatelja. Mi se moramo od njega snabdevati, a narod će nas hraniti. Nepovoljan odnos snaga u tehnici i ljudima treba nadoknađivati iznenađenjem, smelošću, veštinom ratovanja, realnim izborom ciljeva i hrabrošću naših boraca i jedinica, a i boljim poznavanjem terena i situacije u celini. Taktikom brzih manevara i iznenadnih napada na najslabija mesta nanositi neprijatelju osetne gubitke.

Tito nije priznavao okamenjene klasične formule ratovanja, iz kojih je proizilazilo da onaj ko ima više divizija, tenkova i aviona mora pobediti. Tito nije priznavao kapitulaciju, a okupaciju zemlje je smatrao privremenim posedaњem nekih njenih objekata i delova. Svi ti Titovi stavovi o ratu 1941. imaju trajnu vrednost. Oni su našli mesto i u sadašnjem Ustavu SFRJ.

Kao vojskovođa revolucije Tito je na stvari gledao dijalektički, marksistički. Kao političar i vojskovođa gajio je duboko poverenje u narodne mase i u narodu video neiscrpnu snagu kada se bori za istinske interese. Narod je nepobediv ako je jedinstven i odlučno rešen da se bori — govorio je često. Iz toga je proizašla njegova ideja o osloncu na sopstvene snage, ideja koja je garantovala Jugoslaviji nezavisnost posle rata, tj. ravnopravan položaj među pobednicima.

Karakter oružanih snaga revolucije odredio je još prvih dana rata. Tada su udareni temelji našem sistemu opštenarodne odbrane, njegovom jedinstvu, ulozi svakog naroda na bazi zajedničkog interesa i ravnopravnosti.

Pravilan odnos KPJ i druga Tita prema nacionalnom pitanju još od 1937. godine i u oblasti odbrane omogućio je uspostavljanje neophodnog jedinstva naroda i narodnosti Jugoslavije, rasplamsavanje neviđenog heroizma u borbi za nacionalno i socijalno oslobođenje. Sve to mogao je da predvidi i odredi politički i vojni Titov genije. Tito je bio kreator političke i vojne strategije KPJ, koja se sudbonosnih dana 1941. godine našla kao predvodnik naših naroda u borbi za oslobođenje, u borbi za nove društvene odnose

zasnovane na ravnopravnosti i suverenitetu, uz puno uvažavanje zajedništva kao garancije za ostvarenje posebnih interesa.

Kao marksista i revolucionar Tito je pravovremeno uočio istorijski značaj revolucionarnog buđenja masa i nacija, ulogu i značaj oktobarske revolucije i prve socijalističke zemlje SSSR-a, a kao generalni sekretar KPJ nastojao i uspevao da narodne težnje u Jugoslaviji usmeri ka jedinstvenom cilju — socijalizmu i zajednici ravnopravnih naroda i narodnosti Jugoslavije.

Za svaku fazu oslobodilačkog rata i revolucije Tito je uvek određivao najadekvatniju i sasvim originalnu strategiju i taktiku. Kao generalni sekretar KPJ i vrhovni komandant NOVJ imao je da rešava krupne strategijske probleme — od izbora oblika rata, organizovanja vojske, mobilizacije, snabdevanja, uloge saveznika i mnoge druge.

Izabrao je partizanski oblik rata, sistem mobilizacije — dobrovoljni, sistem snabdevanja — kombinovani (oružje i deo opreme kod neprijatelja), a ostale potrebe obezbediti osloncem na narod i proizvodnju na slobodnoj, a delom i na privremeno okupiranoj teritoriji. U kasnijoj fazi korišćena je i delimična pomoć saveznika. Sve te odluke bile su rezultat dubokog poznavanja vojno-političke situacije u svetu i zemlji, posledica stvaralačke primene vojne nauke u konkretnoj situaciji.

Unatoč tim realističkim i najadekvatnijim odlukama, u toj situaciji trebalo je savladati mnogobrojne teškoće i prepreke: brojnu i tehničku nadmoćnost oružanih snaga okupatora, glad, bolesti i mnoge druge nedaće. Ipak, najopasniji neprijatelj u početnoj fazi narodnooslobodilačkog rata bilo je narušeno jedinstvo naroda i narodnosti Jugoslavije. Tu je bio ključ za sudbinu Jugoslavije. Taj najteži politički i strategijski problem našeg narodnooslobodilačkog rata i revolucije mogla je da reši samo tako dakelovida, hrabra i privržena narodnim interesima ličnost kao što je Tito.

Kao revolucionar, koji već nekoliko godina stoji na čelu KPJ, Tito je imao ogromno revolucionarno iskustvo u borbi protiv svih ugnjetača i razbijača jedinstva naroda i narodnosti Jugoslavije — onih izvana i onih u zemlji.

Dobro je znao njihove ciljeve i metode. S druge strane, duboko je poznavao istorijska stremljenja i težnje naših naroda. Znao je da su se naši narodi vekovima borili za ujedinjenje i dali milione života za te velike i plemenite ideale i ciljeve. Ali monarhistička vlada između dva rata svojom hegemonističkom politikom dovela je u pitanje jedinstvo naroda Jugoslavije, a okupatori su to pokušali da pretvore u bratoubilački rat.

Zato su proglas KPJ i poziv na oružani ustanak za oslobođenje od okupatora, za nacionalno i socijalno oslobođenje, imali sudbonosni značaj za sve naše narode i narodnosti. Razrađujući taj proglas i uočavajući opasnosti od narušenog jedinstva, Tito je kao prvi zadatak postavio svim članovima KPJ i svim patriotima Jugoslavije — borbu protiv okupatora i izdajnika, borbu za bratstvo i jedinstvo naroda i narodnosti Jugoslavije na novim osnovama, na osnovama pune ravnopravnosti. To su bili odlučujući stavovi za uspeh narodnooslobodilačke borbe i za izgradnju nove Jugoslavije. Jer, moramo konstatovati da su razbijačke snage u to vreme bile veoma jake: okupatori, ustaše, četnici, belogardejci, balisti, pristalice Vanče Mihajlova, izbeglička vlada i razne strane agenture koje su raspolagale ogromnim sredstvima. Ali Titova strategija i taktika borbe protiv njih bile su nadmoćnije, jer su se zasnivale i polazile od vitalnih interesa naroda Jugoslavije. Svaki dobronamerni i poštenu građanin Jugoslavije shvatio je i prihvatio Titov poziv za jedinstvo na novim osnovama; to je stvorilo uslove za masovni oružani ustanak, uslove za narodnooslobodilački rat i socijalističku revoluciju. U jeku te divovske borbe kovalo se nerazrušivo jedinstvo naroda i narodnosti Jugoslavije.

Tito je ocenio da je u vreme donošenja odluke za ustanak najpravičnije bilo pristupiti dobrovoljnoj mobilizaciji ljudi u oružane formacije. To je bilo i objektivno uslovljeno, jer tada u Jugoslaviji nije bilo državne vlasti ni uprave pomoću koje bi se sprovela zakonska mobilizacija. Dobrovoljnost je jedino odgovarala tim uslovima, jer samo visoko svestan borac — građanin, koji se dobrovoljno opredelio za borbu, na platformi Narodnooslobodilačkog fronta, koju je istakla KPJ, mogao je savlađivati sve teš-

koće i probleme tih uslova borbe (otimati oružje od neprijatelja, trpeti glad, zimu, bolesti i slično). Zato je zabranjivan svaki pritisak na ljude da idu u borbu. Objasnjavanjem ciljeva naše borbe i ličnim primerom komunista i ostalih prvoboraca trebalo je postići dobrovoljnost i opredeljenje za stupanje u partizanske odrede i brigade.

Takav način mobilizacije uslovio je i relativnu postupnost u popuni jedinica, što je takođe odgovaralo konkretnim uslovima i situaciji u Jugoslaviji. Oni najsvesniji, najhrabriji i najveštiji borci sačinjavali su prve partizanske odrede. Oni su svojim podvizima i uspesima iz dana u dan jačali poverenje u naše oružane snage, pa je tako stalno i postepeno narastala Narodnooslobodilačka vojska — od 80.000 1941. na 800.000 1945. godine. Takav način mobilizacije i organizacije Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije omogućio je stvaranje moralno čvrstih jedinica, veoma disciplinovanih i veštih boraca, koji su zadržali svet.

Organizaciju Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije Tito je uvek usklađivao sa strategijom i taktikom, a sve zajedno sa konkretnim uslovima situacije u Jugoslaviji. Njegova strategija i taktika bile su uvek realističke i optimističke, uvek u skladu sa konkretnim uslovima. Isto tako i organizacija i formacija Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije. Uvek kada bi bili stvoreni uslovi za viši stepen organizacije, Tito je to na vreme uočavao i tako postupao. Tako je od malih partizanskih odreda 1941. godine izrasla i nastala moderna armija 1945. godine, sastavljena od svih vidova i rodova vojske. Tito je stvaralački razvijao i primenjivao i ratnu veštinu. Kada je situacija dozvoljavala i zahtevala, prelazio je od partizanskog oblika na kombinovani oblik rata, koji je u tim novim uslovima davao veće rezultate i omogućavao mnogo veću saradnju sa savezničkim armijama, koje su u završnoj fazi rata preko Italije, Bugarske, Rumunije i Mađarske napredovale ka Beču i južnoj Nemačkoj.

Za Tita bezizlaznih situacija u ratu nije bilo. U svakoj situaciji postoji rešenje, samo ga treba pronaći. To je dokazao bezbroj puta — u četvrtoj i petoj neprijateljskoj

ofanzivi na Neretvi i Sutjesci, u Drvaru i tokom čitavog rata. U takvim teškim situacijama gotovo sve vojske u istoriji ratova položile bi oružje — kapitulirale bi, ali Titova vojska je uvek izašla kao pobjednik.

Cenjen po svom delu, po uspesima, po originalnosti i trajnosti njegovog doprinosa kao stratega, Tito spada među najznačajnije vojskovođe našeg vremena.

Tito je tvorac nove strategije opštenarodne odbrane i oružane borbe, koja vojnu snagu jedne zemlje ne gleda samo kroz broj divizija, tenkova i aviona, kroz industrijske i demografske kapacitete, već u prvom redu kroz moralno-politički faktor, odnosno moralnu snagu naroda, koja proizilazi iz pravednosti ciljeva rata. Vojna sila prema Titovoj koncepciji obuhvata celokupne ljudske i materijalne snage društva. Iz toga proizilazi da je vojna snaga jednog naroda neizmerna, da nema sile koja može pobediti narod koji je jedinstven i rešen da se bori.

U Intervjuu »Vojnom delu« decembra 1973. godine drug Tito kaže: »Podsjetio bih na moralnu snagu naše revolucije, na ulogu čovjeka kao odlučujućeg faktora borbe i otpora. Svijest naših boraca i cijelog naroda proizilazila je iz društvene suštine našeg oslobodilačkog rata i karaktera revolucije. Moralno-politička snaga i svijest naših boraca i naroda proizilazili su iz pravednih ciljeva i jasne perspektive revolucije, jer su svi naši bori i narod čvrsto vjerovali u te ciljeve, u sopstvene snage i u pobjedu.

Takva odlučujuća uloga čovjeka potvrdila se i u oslobodilačkim i revolucionarnim ratovima i poslije drugog svjetskog rata. Da pomenem samo Vijetnam, gdje je čovjek pokazao superiornost i nad najsavremenijom tehnikom kojom je raspolagao agresor. Koristeći se takvim iskustvima iz našeg narodnooslobodilačkog rata i ostalih ratova, mi i danas moramo voditi izuzetnu brigu o moralnom faktoru, o ljudima koji će biti odlučujući činilac i u eventualnom ratu.«

Titova strategija ne potcenjuje ni druge faktore i činioca rata, ali opravdano ističe u prvi plan čoveka i moralnu snagu naroda koji se bori za slobodu i nezavisnost. Te Titove postavke našle su potvrdu u našem narodnooslobodilačkom ratu i revoluciji, oslobodilačkom ratu vijetnam-

skog naroda i mnogim drugim. Te ideje druga Tita i iskustva našeg narodnooslobodilačkog rata, kao i drugih oslobodilačkih ratova, doprineli su slobodi i nezavisnosti mnogih naroda, koji su na osnovu tih ideja i iskustava došli do saznanja da mogu izboriti ili odbraniti slobodu i nezavisnost sopstvenim snagama i protiv nadmoćnijeg neprijatelja.

Tito je dao originalan doprinos i u teoriji i praksi izvođenja operacija. Njegove operacije, i odbrambene i napadne, obiluju mnoštvom novih i specifičnih elemenata, naročito u načinu realizacije, iako su zadržale osnovne principe opšte teorije operacija (cilj, prostor, ekonomija snaga, jedinstvo komandovanja i dr.). Najveća razlika je u načinu izvođenja manevra i dimenzioniranju prostora i vremena, utrošku sredstava i angažovanju snaga. Ove operacije mogu trajati kraće, ali i znatno duže od klasičnih, ne traže velika materijalna sredstva, a cilj moraju postići uz minimalne gubitke. One daju prednost manevru, tj. istovremenom dejstvu s fronta, bokova i iz pozadine, bliskoj iznenadnoj vatri, za razliku od klasičnih koje uvek traže rešenje u frontalnom probou i vatrenom valjku, u obaveznoj brojnoj i tehničkoj nadmoćnosti.

Za odbrambene operacije važi Titovo načelo: »Svaki gubitak neke teritorije mora u isto vrijeme značiti dobitak nove, još veće i važnije teritorije.«

Neprocenjiv je Titov doprinos organizaciji komandovanja, izgradnji i razvijanju stvaralaštva i samoinicijative boračkog i starešinskog sastava. Sigurno je da u novijoj istoriji ratova nema primera gde je jedan vrhovni komandant sa manjim štabom i manje sredstava ostvario tako efikasno komandovanje.

Tito je izgrađivao i razvijao takav odnos među ljudima koji je bazirao na drugarstvu, međusobnom poštovanju, poverenju i identičnim klasnim i nacionalnim interesima, čiji je zajednički cilj oslobođenje zemlje i bolja budućnost. Stvorio je starešine koje su bile pune samoinicijative i stvaralaštva, koje su uvek same pronalazile zadatke i rešenja, ako iz bilo kojih razloga nisu stigla konkretna naređenja od pretpostavljenih. Oni su iz opšteg zadatka — da treba tući neprijatelja svuda i na svakom

mestu sve do njegovog konačnog uništenja ili isterivanja iz naše zemlje — nalazili svakodnevne zadatke i nikada nisu bili pasivni.

Titovo vojno stvaralaštvo imalo je isto takvu ulogu i u posleratnoj izgradnji sistema opštenarodne odbrane i naših oružanih snaga, i u stvaranju odbrambene politike SFRJ. Tito je izgradio originalnu koncepciju odbrane, koja bazira na nezavisnoj i nesvrstanoj poziciji i politici naše zemlje, na čvrstom moralno-političkom jedinstvu naroda i narodnosti Jugoslavije i njihovoj odlučnoj spremnosti da brane svoj samoupradni socijalistički poredak, svoju slobodu i nezavisnost od bilo kog agresora.

Titova koncepcija odbrane je suprotna blokovskoj podeli sveta, podeli sveta na uticajne sfere i vojne blokove koji uslovljavaju dominaciju velikih sila i podstiču vojno suparništvo i neviđenu trku u naoružanju koja vodi svet u katastrofu. Njegova koncepcija opštenarodne odbrane je u suštini antiratna. Ona odvraća svakog agresora i svaki agresivni rat čini besmislenim.

Tito je jedan od tvoraca pokreta nesvrstanih čiji je jedan od glavnih ciljeva borba za mir i sprečavanje agresivnih ratova i politike sa pozicije sile. Tito je u pokretu nesvrstanih jedan od glavnih nosilaca ideje za miroljubivo rešenje svih međunarodnih pitanja i za pravedniji svetski poredak.

Titova vojna misao je učinila neprocenjivi doprinos miru, jer je dokazala mogućnost i spremnost miroljubivih zemalja da odbrane svoju slobodu i nezavisnost i protiv najmoćnijeg agresora. Time je ujedno dokazana apsurdnost agresivnih ratova, čak i za velike sile, a i to da je jedina alternativa za svetsku zajednicu naroda postepeno smanjivanje vojnih efektivna i izdataka, međusobno poštovanje, ravnopravna saradnja, nemešanje u unutrašnje stvari drugih i pravedniji ekonomski poredak.

Titove ideje i dela predstavljaju neiscrpnu riznicu inspiracija i iskustava za sve starešine naših oružanih snaga, za sve pregaoce koji se bave vojnom naukom i praksom.

Titove procene, odluke, naređenja, direktive i stavovi omogućili su i meni da uvek uspešno izvršavam sve za-

datke na svim dužnostima u narodnooslobodilačkom ratu — od komesara malog partizanskog odreda »Brdo« do komandanta divizije. Držeći se tih stavova, moja jedinica nikada nije doživela neuspeh.

Na kraju želim da kažem da sam imao sreću da upoznam druga Tita i sa njim razgovaram početkom februara 1942. godine u Foči, kada sam dolazio kao kurir iz CK KPH i Glavnog štaba Hrvatske, i tako izvorno upoznam njegove stavove o narodnooslobodilačkom ratu i procene mnogih događaja početkom 1942. godine, što mi je neizmerno koristilo u toku celog rata.

